

Спостереження за виборами в Україні

Прес-реліз

Аналіз НДІ: Україна провела вибори, що заслуговують на довіру, у нових умовах реформи децентралізації

30 жовтня 2020 року

Київ, Україна -- Попри численні внутрішні та зовнішні виклики, місцеві вибори, що відбулися 25 жовтня 2020 року, були в цілому добре проведені, і громадяни України мали змогу вільно брати участь у всіх етапах виборчого процесу. Незважаючи на цей успіх, аналіз, проведений НДІ, виявив сфери, де цей процес можна покращити, зокрема це стосується необхідних заходів для проведення виборів під час пандемії covid-19 та уникнення внесення змін до виборчого законодавства в останній момент.

«Україна вкотре продемонструвала здатність організувати виборчий процес, що заслуговує довіри, а українці ще раз підтвердили своє непохитне бажання жити у демократичному суспільстві», – зазначив директор НДІ в Україні Іен Т. Вудвард. «Зацікавлені сторони виборчого процесу в Україні, включно з парламентом та представниками органів адміністрування виборів, доклали зусиль для покращення виборчого середовища. Однак, унікальні виклики, що виникали під час цих виборів, вплинули на активність виборців та продемонстрували потребу продовжувати пильно слідкувати за цілісністю та прозорістю виборчого процесу».

Сьогодні НДІ оприлюднив звіт за результатами аналізу виборчого середовища та процедур, а також на основі глибинних онлайн інтерв'ю, у період з 25 серпня до 23 жовтня з представниками органів державної влади України, політичних партій, органів адміністрування виборів, громадянського суспільства, засобів масової інформації, українських та міжнародних організацій зі спостереження за виборами; постійної взаємодії із зацікавленими сторонами виборчого процесу; дистанційного спостереження за перебігом виборчих процесів, зокрема засідань Центральної виборчої комісії (ЦВК) та навчанням для членів виборчих комісій; а також на основі досвіду та зв'язків Інституту,

напрацьованих протягом майже 30 років реалізації програм в Україні та здійснення спостереження за виборами в усьому світі.

Місцеві вибори вперше проводились в умовах децентралізації, що передбачає передання істотних повноважень від центральних до місцевих органів влади. У ході цього процесу тисячі сіл та маленьких міст об'єднались для створення нових територіальних громад, що відкрило нові можливості для політичної участі на місцевому рівні. Ці місцеві вибори стали першими, що проводились за складною виборчою системою, запровадженою новим Виборчим кодексом України, який був прийнятий у грудні 2019 року, з останніми поправками, внесеними у вересні 2020 року.

У своєму аналізі НДІ зазначає, що ці вибори стали іспитом як для старих, так і для нових партій у новоствореній системі, оскільки розширені повноваження, покладені на органи місцевого самоврядування, спонукали до більш конкурентної боротьби, що призвело до потреби у більш організованому процесі відбору кандидатів та кращій координації між партійними осередками на національному та місцевому рівнях. Крім цього, поширення covid-19 вимагало скоординованого реагування з боку органів державної влади задля захисту здоров'я громадян та гарантування їхньої безпеки протягом виборчої кампанії та у день голосування.

Ключові висновки за результатами аналізу НДІ:

- Хоча НДІ визнав, що нормативно-правова база в цілому була сприятливою для проведення демократичних виборів, втім внесення деяких змін, складність нової системи та різні технічні прогалини стали викликом для всіх зацікавлених сторін виборчого процесу. Внесення змін продовжувалось під час виборчого процесу, при чому багато пропозицій не були розглянуті урядом та Верховною Радою України.
- Центральна виборча комісія (ЦВК) наполегливо працювала для забезпечення готовності до виборів в умовах пандемії та внесення змін до нормативно-правової бази. Представники партій та організацій громадянського суспільства відзначили відкритість, прозорість та ініціативність ЦВК. Втім, багато хто відзначив складне завдання, що стояло перед ЦВК щодо встановлення балансу між потребою надати роз'яснення певних положень Виборчого кодексу України та необхідністю не виходити за межі своїх повноважень. Інколи виникало враження, що такий баланс було важко зберегти.
- Рішення не проводити вибори у 18 громадах Донецької та Луганської областей, де проживає майже 500 000 виборців, обговорювалося протягом усього виборчого процесу. Хоча виборці зазначених громад мають обрати депутатів місцевих рад одразу як будуть дотримані всі вимоги безпеки, наразі депутати районних рад були обрані без участі виборців з цих 18 громад, що спричинило відсутність їхніх представників на

рівні району до наступних місцевих виборів.

- Незважаючи на обмеження щодо зібрань та масових партійних заходів, передвиборча агітація була активною, а партії швидко адаптували свої кампанії до використання онлайн платформ. Хоча виборча кампанія була динамічною, вона характеризувалась помітним браком змісту у програмах партій та кандидатів. Виборчі програми партій в цілому були загальними та мало висвітлювали місцеві проблеми, обмежуючи можливість виборців зробити поінформований вибір.
- Новий Виборчий кодекс створює безпрецедентні можливості для надання політичних прав та участі жінок, включаючи обов'язкові гендерні квоти у виборчих списках партій. Однак, все ще залишається простір для вдосконалення на шляху до забезпечення балансу між чоловіками і жінками у виборчих списках партій у випадку заміни або відкликання кандидатів/кандидаток до або після виборів.
- Дезінформація залишалась загрозою для цілісності інформаційного середовища під час виборчого періоду, причому найбільш серйозною та постійною загрозою були проросійські дезінформаційні наративи. Метою цих наративів було поставити під сумнів легітимність української держави та влади, послабити зв'язки України з її партнерами на Заході та покращити імідж російської влади. Замість того, щоб висвітлювати виборчі перегони кандидатів на посади міських голів чи питання місцевого значення, постійні дезінформаційні кампанії скоріше повторювали наративи, які могли б призвести до викривленого сприйняття політики в Україні, якщо у них повірити, і це б напряду вплинуло на те, як виборці сприймали своє волевиявлення на виборчих дільницях.

Аналіз пропонує практичні рекомендації, спрямовані на вирішення зазначених проблем, розбудову довіри та покращення конкретних аспектів виборчого процесу, таких як нормативно-правова база, формування складу та навчання членів виборчих комісій, роль медіа, використання адміністративного ресурсу, участь жінок та фінансування виборчих кампаній.

НДІ буде продовжувати уважно відстежувати результати виборів також протягом повторного голосування у багатьох містах країни, що відбудеться за кілька тижнів.

НДІ висловлює подяку Агентству США з міжнародного розвитку (USAID), яке сприяло підготовці цього випуску «Спостереження за виборами в Україні», а також реалізації іншої поточної діяльності Інституту у сфері аналізу виборів.

НДІ є неприбутковою позапартійною організацією, яка працює задля підтримки та зміцнення демократичних інститутів у всьому світі шляхом посилення участі громадян, відкритості та підзвітності уряду. НДІ організував понад 250 міжнародних спостережних місій або та місій з оцінювання у більш ніж 65 країнах, зокрема багато місій з оцінювання в Україні, починаючи з 1992 року. Додаткову інформацію про НДІ та його програми можна знайти на www.ndi.org